ВЗАЄМОДІЯ ТА КООРДИНАЦІЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

ГОНЧАРУК Олексій Миколайович - аспірант докторантури та аспірантури, Одеський державний університет внутрішніх справ
ORCID: https://orcid.org/0009-0009-4237-459X
УДК 342.9(477)
DOI: https://doi.org/10.71404/EP.2025.2.20

У статті розглядається діяльність підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України, яка ґрунтується на принципах єдності, спільності кінцевої мети, а також принципі взаємодії, яка орієнтована на забезпечення реалізації функцій держави. Відповідно до цього принципу взаємодія ставиться в основу роботи будь-якого органу державної влади при виконанні ним своїх функцій, у тому числі підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України. Ефективне здійснення правоохоронної діяльності, об'єктом якої виступають великі масиви даних, неможливе без взаємодії всіх суб'єктів такої діяльності, зокрема органів публічної адміністрації, інститутів громадського суспільства, суб'єктів підприємницької діяльності та громадян. Аналітична правоохоронна діяльність є діяльністю комплексною та структурованою, і лише шляхом комплексного вирішення проблем цієї діяльності досягається ефективний правоохоронний результат.

За результатами вивчення емпіричного матеріалу запропоновано принципи взаємодії під час виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень: взаємна відповідальність; активне застосування сучасних методик; оптимальне використання наявних можливостей; дотримання загальних засад кримінального провадження; забезпечення нерозголошення даних негласних слідчих (розшукових) дій; відповідальність. Проведено детальний аналіз Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у профілактиці, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень засвідчив, що окремі її положення не відповідають ні Кримінальному процесуальному кодексу України, ні Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», ні Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», а отже, потребує запропонованих змін.

Функціонування координації в діяльності органів та посадових осіб підрозділів кримінального аналізу Національної поліції обумовлено спільними діями як між собою, так і з іншими суб'єктами, що складають процес спільної правоохоронної діяльності.

Ключові слова: взаємодія, координація, кримінальний аналіз, правоохоронна діяльність, кримінальне правопорушення, аналіз, синтез, аналітична діяльність.

Постановка проблеми та її актуальність

Діяльність підрозділів кримінального аналізу НПУ ґрунтується на принципах єдності, спільності кінцевої мети, а також принципі взаємодії, яка орієнтована на забезпечення реалізації функцій держави. Відповідно до цього принципу взаємодія ставиться в основу роботи будь-якого органу державної влади при виконанні ним своїх функцій, у тому числі підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України.

Ефективне здійснення правоохоронної діяльності, об'єктом якої виступають великі

масиви даних, неможливе без взаємодії всіх суб'єктів такої діяльності, зокрема органів публічної адміністрації, інститутів громадського суспільства, суб'єктів підприємницької діяльності та громадян. Аналітична правоохоронна діяльність є діяльністю комплексною та структурованою і лише шляхом комплексного вирішення проблем цієї діяльності досягається ефективний правоохоронний результат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Науковим підґрунтям розробки цієї гіпотези стали праці авторитетних учених, які досліджують проблемні питання аналітичного супроводження кримінального судочинства, зокрема роботи Албула С.В., Власюка О.В., Зайця О.М. [26], Ісмайлова К.Ю. [27], Користіна О.Є. [30], Махнюка А.В. [28], Некрасова В.А. [29], Федчака І.А. [31] та інших авторів.

Як філософську категорію в діяльності індивідуумів та організованих суб'єктів поняття «взаємодія» описували Гегель Георг Вільгельм Фрідріх, Лотце Рудольф Герман, Лейбніц Ґотфрід Вільгельм та інші. В управлінні цей феномен соціальних стосунків досліджували Арджиріс Кріс, Ґерцберг Фредерік, Лайкерт Ренсіс, МакҐреґор Дуглас та інші. У вітчизняній правовій науці до загальних проблем взаємодії державних органів зверталися такі науковці, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.Т. Білоус, Е.В. Додін, А.Т. Комзюк, О.Є. Користін, Т.В. Корнякова, Ю.С. Назар, О.І. Остапенко, М.Я. Сидор, В.Є. Тарасенко та інші. Попри високий ступінь розроблення окремих аспектів феномену взаємодії в правоохоронній діяльності питання щодо механізму забезпечення ефективної такої діяльності залишаються актуальними. З цієї причини виникає потреба в додатковому дослідженні цього явища в зазначеній сфері.

Метою публікації є з'ясування теоретичних проблем та закономірностей формування сучасних підходів взаємодії та координації в діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України, а також визначення їх поняття, змісту та складових.

Виклад основного матеріалу

Правоохоронні органи зацікавлені в здобутті даних стосовно структур, активності та методів дій у сфері злочинності міжнародного та локального рівнів. Велике значення в цьому процесі мають різні форми розвідки, зокрема, застосування сучасних знарядь, що нівелюють небажані суспільні явища. Одним з них є кримінальний аналіз – інструмент, який динамічно розвивається та приносить вимірні результати. У поєднанні із заходами та у взаємодії з іншими підрозділами Національної поліції, спрямованими на оцінювання ризиків, він є ефективним способом протидії злочинності.

Термін «взаємодія» є широко вживаним як у теорії адміністративного права, так і в юридичній практиці. У загальнозмістовому значенні його пояснюють як «взаємний зв'язок між предметами в дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь» [1].

Г.В.Ф. Гегель розглядав взаємодію самостійною універсальною категорією, яка не має ні початку, ні кінця і яка представляється взаємною причинністю зумовлюючих одна одну субстанцій: кожна є щодо іншої одночасно й активною, і пасивною субстанцією [2, с. 107-110].

Тлумачення поняття «взаємодія» у дослідженнях, присвячених діяльності державних органів, здійснюється по-різному: як за глибиною, так і за всесторонністю. При цьому поза увагою залишаються питання правового оформлення механізмів взаємодії підрозділів кримінального аналізу НПУ. Аналіз лексикографічних джерел дає результат різноманітного тлумачення досліджуваного поняття. Так, «Українська юридична енциклопедія» визначає взаємодію видом прямого або опосередкованого, зовнішнього або внутрішнього відношення зв'язку [3, с. 7].

Великий тлумачний словник сучасної української мови містить пояснення цього поняття, як взаємний зв'язок між предметами в дії, а також погоджена дія між «ким-, чим-небудь» [4, с. 85].

М.П. Гурковський розглядає взаємодію в управлінських відносинах як «взаємну узгоджену дію двох чи більше суб'єктів для досягнення спільної мети» [5, с. 212].

А.М. Михненко, С.О. Кравченко, І.В. Пантелейчук формулюють досліджуване поняття як процес взаємного впливу елементів один на одного, найбільш загальна, універсальна форма руху і розвитку [6, с. 8-9].

В.М. Плішкін визначає взаємодію формою зв'язку елементів системи, за допомогою якої вони, взаємодоповнюючи один одного, створюють умови для успішного функціонування системи [7, с. 500].

У той же час О.М. Бандурка вважає, що взаємодія – це комплекс спільних або узгоджених за часом і місцем дій кількох оперативних підрозділів з вирішення певних завдань у боротьбі зі злочинністю спільними зусиллями [8, с. 139-140].

У своїх наукових працях автори подають різні визначення, при цьому більшість дослідників опираються на ключові ознаки взаємодії: багатосуб'єктність, ієрархічну незалежність суб'єктів взаємодії, узгодженість діяльності за цілями, завданнями, місцем і часом [8].

На думку Х.П. Ярмакі, взаємодія в діяльності правоохоронних органів як цілісна система характеризується наступними ознаками: багатосуб'єктністю, тобто наявністю не менше двох учасників взаємодії; узгодженістю діяльності суб'єктів взаємодії, виходячи з єдиної мети; діловим співробітництвом, взаємодопомогою суб'єктів взаємодії в інтересах вирішення спільних завдань; базуванням на законах і підзаконних нормативних актах; узгодженістю взаємодії за місцем і часом; ієрархічною незалежністю суб'єктів взаємодії [9, с. 71].

І.Г. Богатирьов виділив для категорії «взаємодія» такі характерні ознаки: наявність фактичних, чинних у достатній мірі сталих зв'язків; наявність зв'язків, які дозволяють суб'єктам впливати на об'єкти; наявність самого впливу, у результаті якого відбувається зміна взаємодіючих сторін з обох боків [10, с. 304].

Аналізуючи вказані твердження, можна резюмувати, що поняття «взаємодія» несе велику кількість смислових навантажень. Втім, усім наведеним визначенням терміна притаманні такі загальні риси: характеризує спільну діяльність певної кількості суб'єктів; відповідність чинному законодавству; наявність узгодженої мети, конкретизації цілей, а також визначення різних об'єктивних та суб'єктивних чинників, які в тій чи іншій мірі впливають на певну діяльність; загальна мета досягнення цілей оперативно-розшукової діяльності або кримінального провадження.

На нашу думку, будь-яку взаємодію в правоохоронній та управлінській діяльності, а відтак, у діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України, можна охарактеризувати також зі сторони атрибутивності, тобто наявності атрибутивних елементів: мотивів, цілей, ризиків, механізмів дії, нормативного та ресурсного забезпечення (у тому числі фінансового та кадрового), меж свободи вибору методів та форм здійснення.

Поширене вивчення взаємодії в теорії та повсюдне її використання в практиці управлінської та правоохоронної діяльності не обумовлює єдиного узгодженого визначення. Усі вищенаведені приклади пояснення поняття подають його як одну з управлінських функцій, мета якої перетворювати індивідуальні дії у спільні, узгоджені за місцем, часом, метою. З цього приводу варто привести логічний висновок щодо значення взаємодії в правоохоронній діяльності поліції, зміст якої зводиться до того, що просте поєднання окремих інституцій формує тільки структуру, і лише налагоджена взаємодія між цими суб'єктами в межах загальної мети, під час виконання властивих цьому органу завдань, утворює систему.

Хоча в більшості авторів при формулюванні поняття «взаємодія» вбачається загальне розуміння співпраці як узгодженої діяльності декількох суб'єктів при досягненні ними усвідомленої спільної мети. Сама ж діяльність є настільки різноплановою категорією, що подати однозначну її інтерпретацію неможливо. Саме тому для формулювання поняття «взаємодія» М.Я. Сидор пропонує брати за основу принципово різні аспекти: важливу умову діяльності; засіб досягнення поставлених задач; засіб досягнення погодженості; ділову співпрацю; складову частину комплексу заходів; як узгодження зусиль усіх ланок апарату [11, с. 37]. Таке

сприйняття взаємодії є змішанням двох принципово різних видів діяльності: виконавської, яка виконує функції об'єкта управління, та управлінської, що включає функції суб'єктів управління.

Нормативно-правове регулювання взаємодії підрозділів кримінального аналізу Національної поліції України з іншими суб'єктами діяльності у сфері запобігання злочинності забезпечується цілою системою нормативно-правових актів. Перш за все, взаємодія в діяльності Національної поліції визначена Законом України «Про Національну поліцію». Так, ст. 5 Закону визначає взаємодію поліції з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування, однією з форм законної діяльності поліції. Зміст приписів ч.1 ст.11 Закону зводиться до того, що взаємодія з населенням та територіальними громадами, як форма діяльності поліції, спрямована на задоволення їхніх потреб. Крім того, Закон передбачає інформаційну взаємодію поліції з іншими органами державної влади, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями (п.4 ч.2 ст.25 Закону), взаємодію між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування, визначаючи при цьому обов'язкові форми такої взаємодії (ст.88 Закону), а також мету та форми взаємодії поліції з громадськістю (ст.89 Закону) [13].

Зазначені норми Закону конкретизуються Постановою КМУ від 28.10.2015 №877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію», а саме: Національна поліція під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами та організаціями.

Правоохоронний ефект від взаємодії в діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції досягається шляхом: послідовної взаємодії на всіх стадіях цієї діяльності; перманентністю взаємодії (протяжністю в часі); комплексністю застосування форм та методів взаємодії; узгодженістю застосування заходів адміністративного впливу кожного суб'єкта взаємодії. Створення ефективної системи взаємодії підрозділів кримінального аналізу Національної поліції з іншими суб'єктами запобігання злочинності слід розглядати як найважливішу та необхідну умову успішного досягнення мети в діяльності правоохоронних органів.

Безсумнівно, зміцнення і розвиток партнерських відносин підрозділів кримінального аналізу Національної поліції та інститутів громадянського суспільства підвищує рівень правової культури та соціальної активності громадян, сприяє зниженню рівня антигромадської протиправної поведінки, робить інформаційно відкритою правоохоронну систему, підвищує рівень довіри до неї, її авторитет і престиж. До форм спільної діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції щодо запобігання злочинності, поряд із взаємодією, відноситься координація.

Для більш глибоко з'ясування поняття «взаємодії» підрозділів кримінального аналізу Національної поліції в кримінальному провадженні доцільно провести його відмежування від «координації», зміст якого варіюється у відповідних правових нормах або випливає з їх змісту.

Термін «координація», який походить від латинських слів «co (cum)» – разом, спільно і «ordinatio» – упорядкування, за своєю суттю означає не просте узгодження, а узгодження вироблене і встановлене з декількома самостійно функціонуючими системами. Узгодження може здійснюватися самими суб'єктами діяльності, а може бути результатом діяльності відповідного органу [14, с. 266]. У будь-якому разі зміст координації полягає у відшуканні доцільного співвідношення між діями суб'єктів. Аналіз наукових джерел засвідчує відсутність єдиних підходів до розуміння координації. На думку ж В.П. Пивненка, координація – це функ-

ція одного із суб'єктів системи, а взаємодія – принцип діяльності, засіб їх контактів із суб'єктами інших служб і підрозділів [15, с. 157-159].

Інші вчені, Ю. В. Марченко та С. Г. Калмиков, зазначають, що координація містить у собі елементи підпорядкування взаємодіючих підрозділів координуючому центрові, який наділений владними повноваженнями, рішення якого є обов'язковими для взаємодіючих сторін [16, с. 71].

Дослідження поняття ускладнюються тим, що навіть у термінологічних словниках «координація» визначається словами «погодженість», «узгодженість», «упорядкування», «приведення у відповідність». Більше того, під узгодженням розуміють дію за значенням «узгоджувати» тобто надавати відповідність будь-чому, єдності з чим-небудь, встановлювати відповідність, єдність між чимось. Тому для розмежування категорій «взаємодія» і «координація», як пропонує В. М. Малюга, слід визначити і показати внутрішні, суттєві ознаки, які відрізняють ці види діяльності [17, с. 57].

І. В. Озерський, проводячи певне розмежування цих наукових категорій, зазначає, що взаємодія носить організований характер, і за необхідності узгодження їх дій, кожного разу організовується знову, а постійна робота суб'єктів координується [18, с. 538-544].

В. П. Лисюченко, натомість, зазначає, що наявність у відносинах між суб'єктами спільної узгодженої діяльності владних, підпорядкованих повноважень є визначальною відмінною ознакою координації. Координація – це владне узгодження зусиль різних підрозділів (працівників), які мають загальні (або тісні) зв'язки та завдання функціонування [19, с. 87].

Суттєвою ознакою взаємодії є відсутність відносин влади – підпорядкування, тобто суб'єкти спільної діяльності рівні між собою. У літературі є спроби розмежування координації і взаємодії ще й за іншими підставами. Проте вони, переважно, викликають певні заперечення. Так, В. П. Корж зазначає, що координація не обмежується розкриттям конкретного злочину, тоді як взаємодія обов'язково пов'язана з розслідуванням певного злочину. Взаємодія слідчого здійснюється на підставі вимог КПК, Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». У ході координації суб'єкти взаємодії планують та проводять спільні дії під координуючим керівництвом прокуратури шляхом проведення координаційних нарад, на яких планується спільна діяльність правоохоронних органів [20, с. 310-311].

Оскільки досягнення мети правоохоронної діяльності вимагає об'єднання зусиль багатьох суб'єктів (органів, установ, посадових осіб, підрозділів, тощо), то узгодженість таких дій необхідна для впорядкування процесу реалізації досягнення цієї мети. Координація діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції полягає в узгодженні дій між цими суб'єктами. При цьому ці суб'єкти взаємодіють на засадах у прийнятті спільних узгоджених рішень та самостійності в межах наданих законодавством повноважень. Тому що умови функціонування суб'єктів взаємодії в правоохоронній діяльності, які пов'язані горизонтальними зв'язками, не позбавлені від виникнення конфліктів, що можуть приводити до дезорганізації правоохоронного процесу.

Відтак, координація завжди передбачає наявність відносин влади, підпорядкування суб'єктів спільної діяльності. У свою чергу взаємодія організовується як спільна діяльність між суб'єктами, які мають різну компетенцію і не перебувають у відносинах підпорядкування. Саме тому, вважаємо недоцільним об'єднання або суміщення двох самостійних форм організації спільної діяльності слідчого з іншими учасниками кримінального провадження, зокрема підрозділами кримінального аналізу Національної поліції України.

Координація діяльності підрозділів кримінального аналізу Національної поліції зазвичай здійснюється шляхом реалізації таких форм: розробка погоджених планів скоординованої діяльності; обмін інформацією з питань профілактичних заходів; проведення координаційних взаємодіючих суб'єктів; проведення спільних правоохоронних заходів; надання взаємної допомоги при вирішенні правоохоронних завдань; спільна

нормотворча діяльність (видання спільних розпорядчих актів, листів тощо).

Як свідчить аналіз законодавства, правовідносини слідчих підрозділів з підрозділами кримінального аналізу Національної поліції України під час виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень за своїм характером є як процесуальними (регламентованими кримінальним процесуальним законом), так і непроцесуальними (регламентованими іншими законами або підзаконними нормативними актами).

У юридичній літературі та на практиці зазначені правовідносини дістали назву взаємодії, а встановлені кримінальним процесуальним законодавством способи зв'язку (надання слідчим доручень і вказівок підрозділам кримінального аналізу Національної поліції, надання допомоги слідчому під час провадження негласних слідчих (розшукових) дій тощо) – форм взаємодії.

Необхідність згуртування зусиль слідчих підрозділів та підрозділів кримінального аналізу Національної поліції, їх спільних дій із метою успішного розкриття і розслідування кримінальних правопорушень передбачена змістом цілої низки норм Кримінального процесуального кодексу (КПК) України [21].

Як свідчить аналіз досліджень, законодавчо визначеними підставами взаємодії підрозділів кримінального аналізу Національної поліції і слідчих підрозділів під час розслідування кримінальних правопорушень є: а) спільність мети і завдань підрозділів кримінального аналізу Національної поліції і слідчих підрозділів – лише об'єднавши свої зусилля, органи досудового розслідування і оперативні підрозділи зможуть ефективно їх виконати; б) однакова юридична сила процесуальних актів підрозділів кримінального аналізу Національної поліції і слідчих підрозділів – протоколи процесуальних дій, що склали працівники оперативних підрозділів, мають таке ж доказове значення, як і протоколи, складені слідчим; в) необхідність використання можливостей підрозділів кримінального аналізу Національної поліції і слідчих підрозділів – слідчий має право провадити слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії (ст. 40 КПК України), підрозділи кримінального аналізу Національної поліції можуть здійснювати негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні лише за письмовим дорученням слідчого, прокурора (ст. 41 КПК України).

Ідея законодавчого закріплення права слідчого щодо можливого самостійного проведення ним негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень бере початок із того, що слідчий, орієнтуючись у матеріалах досудового розслідування, зібраних ним самостійно, чітко визначає мету, на досягнення якої орієнтовані його майбутні негласні слідчі (розшукові) дії, а також докази, що необхідно отримати за їх результатами.

В. І. Фаринник уважає, що за таких умов пришвидшиться встановлення істини в кримінальному провадженні, а порушені права та свободи громадян України буде відновлено значно раніше [22, с. 101].

Проте, як свідчить аналіз практичної діяльності органів досудового розслідування, доручення щодо проведення переважної більшості негласних слідчих (розшукових) дій отримують саме оперативні працівники, що суттєво розширює сферу взаємодії слідчих та оперативних підрозділів і потребує додаткового правового врегулювання деяких особливостей на відомчому та міжвідомчому рівнях.

Взаємодія слідчого та оперативних підрозділів, зокрема підрозділів кримінального аналізу Національної поліції, є різноплановою і набуває певних правових форм. Але форма такої взаємодії, безперечно, пов'язана з характером слідчої ситуації, що склалася у зв'язку з кримінальним провадженням чи оперативно-розшуковою ситуацією, і залежить від слідчого, реалізуючись за його ініціативою та під його процесуальним контролем.

Ми згодні з позицією В.В. Топчія, Л.Д. Удалової та ін., які визначають дві форми взаємодії: процесуальну й організаційну (непроцесуальну) [23, с. 76]. До процесуальних форм взаємодії (що регулюються КПК України) належать:

1) надання допомоги слідчому під час провадження негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 40 КПК України);

2) доручення і вказівки слідчого щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 40, 246 КПК України);

3) фіксація та надання слідчому (прокурору) результатів проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 252 КПК України).

До організаційних (непроцесуальних) форм взаємодії (тих, що передбачені відомчими нормативними актами), належать:

1) узгоджена діяльність у складі слідчо-оперативної групи;

2) погоджене планування спільних негласних слідчих (розшукових) дій;

3) обмін оперативнозначущою інформацією (зокрема, з використанням можливостей криміналістичних та оперативних обліків);

4) спільне використання криміналістичних та оперативно-технічних засобів тощо;

5) координація проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій;

6) контроль.

Відмітною рисою названих форм є те, що процесуальні форми взаємодії ґрунтуються на нормах Кримінального процесуального кодексу, а організаційні є способами зв'язку між слідчим і працівниками уповноважених оперативних підрозділів. Так, «якщо процесуальні форми можна назвати способами співпраці, то організаційні форми будуть характеризуватися як способи зв'язку».

Найбільш поширеною формою взаємодії слідчого з підрозділами кримінального аналізу Національної поліції під час розслідування кримінальних правопорушень є виконання оперативним підрозділом доручень і вказівок слідчого. На нашу думку, доручення слід розуміти як обов'язкову для виконання загальну вимогу щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, що (стосовно слідчо-оперативної групи) дає керівник групи слідчим та оперативним співробітникам, які входять до її складу.

Вважаємо за доцільне чітко окреслити законодавчі підстави надання слідчим доручення щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, згідно з чинним КПК України: по-перше, це ст. 40 («Слідчий органу досудового розслідування») КПК України, згідно з якою слідчий уповноважений доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; по-друге, слідчий органу досудового розслідування в порядку ст. 246 («Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій») КПК України має право самостійно провести негласні слідчі (розшукові) дії, використавши засоби для отримання фактичних даних, що можуть бути доказами в кримінальному провадженні, або доручити їх проведення відповідним оперативним підрозділам [21].

Специфічний вид доручень передбачено чинними міжнародними договорами України, які стосуються питань надання міжнародної правової допомоги в кримінальних провадженнях. Коло процесуальних дій, що підлягають виконанню, а також обсяг запитуваної інформації у цих випадках обумовлені договором і не повинні суперечити нормам національного законодавства України. Окремо слід відзначити таку форму взаємодії, коли слідчий доручає проведення негласних слідчих (розшукових) дій із застосуванням технічних засобів, яких не має у своєму розпорядженні оперативний підрозділ (наприклад, зняття інформації з каналів зв'язку).

Важливо визначитись із правовими підставами взаємодії суб'єктів під час розслідування кримінальних правопорушень. Як доводить практика, особисте проведення слідчим більшості негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень є практично неможливим, а тому необхідна належна взаємодія з підрозділами кримінального аналізу Національної поліції, у їх числі з підрозділами оперативно-технічних заходів. За результатами негласних слідчих (розшукових) дій результати фіксуються в протоколі, що складає уповноважений оперативний підрозділ, у разі потреби долучаючи як додатки до нього матеріальні носії інформації, отримані під час їх проведення. Недоліком нормативного регулювання взаємодії під

час розслідування кримінальних правопорушень є те, що законодавець, відповідно до ч. 6 ст. 246 КПК України, надає право лише слідчому чи прокурору залучати інших осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. У сучасній практиці їх проведення за дорученням слідчого уповноваженими оперативними підрозділами виникає потреба в залученні таких осіб оперативними підрозділами.

Отже, до ч. 6 ст. 246 КПК України доцільно внести зміни, надавши уповноваженому оперативному підрозділу, зокрема підрозділам кримінального аналізу Національної поліції, що виконує доручення слідчого, право залучати інших осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Свої особливості має також взаємодія слідчого, прокурора, оперативного підрозділу та підрозділу оперативно-технічних заходів на стадії завершення негласних слідчих (розшукових) дій, фіксації її результатів (складання протоколу, підготовки додатків тощо), використання матеріалів у кримінальному провадженні [24, с. 77].

Аналіз практики доводить, що така форма взаємодії, як допомога підрозділів кримінального аналізу Національної поліції під час провадження негласних слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування кримінальних правопорушень, необхідна слідчому для провадження тих із них, що потребують значного обсягу роботи або додаткових гарантій для осіб, які беруть у них участь, а також, коли у зв'язку із негласною слідчою (розшуковою) дією, що проводиться, необхідне здійснення функцій, специфічно притаманних оперативним підрозділам. Відомі такі види допомоги підрозділів кримінального аналізу Національної поліції слідчому під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування кримінальних правопорушень: а) безпосередня участь у негласній слідчій (розшуковій) дії: участь в оперативній комбінації впродовж здійснення контролю за вчиненням злочину (контрольована поставка, оперативна закупка тощо); б) профілактика і припинення порушень порядку під час провадження негласних слідчих (розшукових) дій; в) застосування спеціальних знань працівниками підрозділів кримінального аналізу Національної поліції, які беруть участь у негласних слідчих (розшукових) діях як фахівці.

Спосіб допомоги під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій залежить від конкретних обставин кримінального провадження, від слідчої (розшукової) дії, що проводиться, та інших умов. Допомога буде ефективною, якщо слідчий заздалегідь роз'яснить завдання і порядок проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

Підсумовуючи, зауважимо, що ефективна взаємодія підрозділів кримінального аналізу Національної поліції та слідчих підрозділів під час розслідування кримінальних правопорушень є запорукою успіху в досягненні так званого принципу «спільності інтересів», а саме: виявлення, припинення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб.

Висновки

За результатами вивчення емпіричного матеріалу запропоновано такі принципи взаємодії під час виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень: взаємна відповідальність; активне застосування сучасних методик; оптимальне використання наявних можливостей; дотримання загальних засад кримінального провадження; забезпечення нерозголошення даних негласних слідчих (розшукових) дій; відповідальність. Детальний аналіз Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у профілактиці, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень свідчить про те, що окремі його положення не відповідають ні Кримінальному процесуальному кодексу України, ні Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», ні Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», затвердженій керівниками правоохоронних органів [25].

Як бачимо, функціонування координації в діяльності органів та посадових осіб підрозділів кримінального аналізу Національної поліції обумовлено спільними діями як між собою, так і з іншими суб'єктами, що складають процес спільної правоохоронної діяльності.

Література

1. Енциклопедія Сучасної України / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. URL: https://esu.com.ua/article-33901

2. Георґ Вільгельм Фридрих Геґель. Феноменологія духу. Переклав з німецької Петро Таращук Науковий редактор перекладу доктор філософських наук Юрій Кушаков. Київ. Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ». 2004. URL: https://hromadalib.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/02/hegel_2004_phc3a4nomenologie.pdf

3. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. Т. 3. 792 с. URL: https://leksika.com.ua/19650107/legal/kriminogenna_situatsiya.

4. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1051 с.

5. Гурковський М.П., Єсімов С.С. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2018. № 4. С. 212-133.

6. Михненко А. М., Кравченко С. О., Пантелейчук І. В. та ін. Суспільство та влада: механізми взаємодії: навч.- метод. матеріали для слухачів дисципліни «Механізми взаємодії суспільства і влади». К.: НАДУ, 2013. 80 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/be64c885-a40c-4394-ac11-0d39e0aec3f0.pdf

7. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. Київ : Нац. акад. внутр. справ. України, 1999. 702 с.

8. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Х. : Вид-во нац. ун-ту внутр. справ, 2002. Ч. 1. 336 с

9. Пчолкін В.Д. Взаємодія слідчих і працівників оперативних підрозділів у ході розслідування злочинів. URL: http://www.hniise.gov.ua/user_files/File/sbornik/2009/Pcholkin.pdf.

10. Ярмакі Х.П. Взаємодія суб'єктів провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1 (II). С. 71–76.

11. Богатирьов І.Г. Кримінальні покарання, не пов'язані з позбавленням волі (теорія і практика їх виконання кримінально-виконавчою інспекцією): дис. д-ра. юрид. наук 12.00.08. Київ. Нац. у-нт. внутр. справ. Київ. 2006. 434 с.

12. Сидор М.Я. Договірно-правова форма в системі взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Випуск 30. Том 2. С. 75-81.

13. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19.

14. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250 000. уклад. та гол. ред. В. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII. 1728 с.

15. Пивненко В. П. Проблеми підвищення ефективності роботи правоохоронних органів в Україні у боротьбі з організованою злочинністю. *Вісник Академії правових наук*. 1997. Вип. 1. С. 157-159.

16. Марченков Ю. В., Калмыков С. Г. Взаимодействие аппаратов уголовного розыска и 7-х отделов в раскрытии краж из квартир. *Актуальные проблемы взаимодействия оперативных аппаратов органов внутренних дел*. Киев : НИиРИО КВШ МВД СССР, 1988. С. 71-79.

17. Малюга В.М. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в системі методики розслідування злочинів : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2016. 289 с.

18. Озерський І.В. Взаємодія органів слідства та дізнання у боротьбі з організованою злочинністю (психолого-правовий аспект). *Міжвідомчий науковий збірник*. 2001. Т. 25. С. 538-544.

19. Лисюченко В.П., Ольховик П.В. Теорія управління органами внутрішніх справ. Київ: Паливода А. В., 2004. 127 с.

20. Корж В.П. Теоретичні основи методики розслідуваннязлочинів, які скояні ОЗГ у сфері економічної діяльності: монографія. Харків : видо Нац. ун-та внутр. справ, 2002. 412 с.

21. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 37. Ст. 1307. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12.

22. Фаринник В. І. Особливості процесуальної взаємодії органу досудового розслідування з іншими підрозділами МВС та громадськістю у кримінальному провадженні. *Юридичний вісник України*. 2012. № 44 (905). С. 99-106.

23. Топчій В.В. Форми взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами МВС України. *Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 111-121.

24. Канцідайло О.О., Нагорський Ф.М. Деякі актуальні проблеми в діяльності підрозділів оперативно-технічних заходів щодо виявлення та припинення злочинів. *Актуальні проблеми виявлення та припинення злочинів: матеріали круглого столу (Київ, 27 листоп. 2014 р.)*. Ред. кол.: С.С. Чернявський, М.М. Алексійчук, О.В. Хуторянський та ін. К. : ФОП Кандиба Т. П., 2014. 83 с.

25. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листоп. 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12.

26. Zaiets O.M. Application software IBM I2 ANALYST'S NOTEBOOK in law enforcement Ukraine for pretrial investigation of criminal offenses. *European Reforms Bulletin*. 2016. № 1. P. 82-87.

27. Ісмайлов К.Ю. Кримінальна розвідка з відкритих джерел як інструмент збирання оперативної інформації. *Кримінальна розвідка: методологія, законодавство, зарубіжний досвід: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 29 квітня 2016 р.)*. Одеса: ОДУВС, 2016. С. 84-87.

28. Махнюк, А.В. Теоретичні основи провадження кримінального аналізу у сфері правоохоронної діяльності. *Науковий вісник Державної прикордонної служби*. 2011. № 94. С. 3-7.

29. Некрасов В.А. Сучасне розуміння кримінальної розвідки як напряму діяльності правоохоронних органів. *Кримінальна розвідка: методологія, законодавство, зарубіжний досвід: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 29 квітня 2016 р.)*. Одеса: ОДУВС, 2016. С. 19-20.

30. Користін О.Є. Нова парадигма оперативно-розшукової діяльності: до питання концептуалізації кримінальної розвідки органів внутрішніх справ України. *Оперативно-розшукова діяльність та кримінальний процес: теоретико-праксиологічний дискурс щодо їх співвідношення в умовах реформування органів внутрішніх справ України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 22-23 квітня 2015)*. Одеса: ОДУВС, 2015. С. 4-5.

31. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с.

Honcharuk Oleksii

INTERACTION AND COORDINATION IN THE ACTIVITIES OF CRIMINAL ANALYSIS UNITS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The article examines the activities of the criminal analysis units of the National Police of Ukraine, which are based on the principles of unity, commonality of the ultimate goal, as well as the principle of interaction, which is fo-

cused on ensuring the implementation of the functions of the state. In accordance with this principle, interaction is the basis of the work of any state authority in the performance of its functions, including the criminal analysis units of the National Police of Ukraine. Effective implementation of law enforcement activities, the object of which is large data sets, is impossible without the interaction of all subjects of such activity, in particular public administration bodies, civil society institutions, business entities and citizens. Analytical law enforcement activities are complex and structured activities and only through a comprehensive solution to the problems of this activity is an effective law enforcement result achieved.

Based on the results of the study of empirical material, the principles of interaction during the detection, suppression and investigation of criminal offenses are proposed: mutual responsibility; active application of modern methods; optimal use of available opportunities; compliance with the general principles of criminal proceedings; ensuring non-disclosure of data on covert investigative (search) actions; responsibility. A detailed analysis of the Instruction on the organization of interaction of pre-trial investigation bodies with other bodies and departments of internal affairs in the prevention, detection and investigation of criminal offenses was conducted and showed that some of its provisions do not comply with either the Criminal Procedure Code of Ukraine, the Law of Ukraine "On Operational and Search Activities", or the Instruction "On the Organization of Covert Investigative (Search) Actions and the Use of Their Results in Criminal Proceedings", and therefore requires the proposed changes.

The functioning of coordination in the activities of bodies and officials of criminal analysis units of the National Police is determined by joint actions both among themselves and with other entities that make up the process of joint law enforcement activities.

Keywords: interaction, coordination, criminal analysis, law enforcement activities, criminal offense, analysis, synthesis, analytical activity.